

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Mirek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Waldemar Płóciennik

SSN Włodzimierz Wróbel

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu bez udziału stron,

w dniu 21 grudnia 2023 r.,

w sprawie **J. P.**

oskarżonej z art. 207 § 1 k.k.

skargi prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 18 lipca 2023 r., sygn. akt IX Ka 607/23,

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w Pruszkowie z dnia 18 stycznia 2023 r.,

sygn. akt II K 61/18 i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Pruszkowie, wyrokiem z dnia 18 stycznia 2023 r., sygn. akt II K 61/18, uznał J. P. za winną tego, że w okresie od października 2015 r. do 26 stycznia 2017 r. w miejscowości K. znęcała się psychicznie i fizycznie nad M. P., w szczególności w ten sposób, iż wszczynała kłótnie, w trakcie których, także w

obecności ich małoletnich dzieci, słownie znieważała i poniżała M. P., a nadto naruszała jego nietykalność cielesną poprzez szarpanie i popychanie, tj. czynu wyczerpującego znamiona z art. 207 § 1 k.k. w zw. z art 4 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym w dniu 26 stycznia 2017 r. Za to przestępstwo wymierzył jej karę 200 stawek dziennych grzywny ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 20 zł.

Powyższy wyrok został zaskarżony w całości apelacjami obrońców oskarżonej.

Pierwszy z apelujących (adw. M. M.) podniósł zarzut naruszenia przepisów prawa procesowego, a to: art. 6 k.p.k., art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., art. 167 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k., a ponadto zarzut błędu w ustaleniach faktycznych. Na tej podstawie skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonej bądź, alternatywnie, o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Apelujący wniósł również o przeprowadzenie w postępowaniu odwoławczym dowodu z opinii biegłego z zakresu informatyki i fonoskopii oraz dowodu z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy Sądu Rejonowego w P. o sygn. III Rc [...].

W drugiej apelacji (adw. P. F.) zarzucono obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść wyroku, a to art. 7 k.p.k. oraz art. 167 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. Podniesiono także zarzut błędu w ustaleniach faktycznych. Również w tym wypadku wniesiono alternatywnie o uniewinnienie oskarżonej lub uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Trzecia apelacja (adw. S. J.) wskazywała na obrazę przepisów postępowania, a to: art. 7 k.p.k., art. 167 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k., art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. art. 170 § 1a k.p.k., art. 171 § 6 k.p.k., art. 410 k.p.k., a także na błąd w ustaleniach faktycznych. Mając na względzie powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uniewinnienie oskarżonej od zarzucanego jej czynu lub o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji. W apelacji wniesiono również o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków: B. P., J. W., M. W., z opinii biegłego z zakresu fonoskopii i informatyki, a także z akt sprawy PR 4 Ds. [...] oraz III Rc [...].

Sąd Okręgowy w Warszawie, wyrokiem z dnia 18 lipca 2023 r., sygn. akt IX Ka 607/23, uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Skargę na wyrok Sądu odwoławczego wniósł prokurator, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie art. 437 § 2 k.p.k., poprzez uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w Pruszkowie i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania na skutek

błédnego uznania, że zachodzi podstawa do takiego rozstrzygnięcia określona w art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. w postaci konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości.

W oparciu o powyższy zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Odpowiedzi na skargę złożyli obrońcy oskarżonej, wnosząc o jej oddalenie. Z kolei pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego w odpowiedzi na skargę przychylił się do jej zarzutów i wniosków. Sam zaś oskarżyciel posiłkowy, wyrażając swoje stanowisko co do zasadności skargi, podniósł, że nie posiada wiedzy o tym, który Sąd powinien prowadzić postępowanie, ale niepokoi go jako obywatela przedłużające się postępowanie, które nie wpływa na pozytywną ocenę sprawności organów wymiaru sprawiedliwości. Zauważył przy tym, że Sąd Rejonowy prowadził postępowanie przez 6 lat i w tym okresie odbyło się wiele całodniowych rozpraw, w trakcie których Sąd poświęcił kilkadziesiąt godzin na odsłuchiwanie nagrań i przesłuchiwanie świadków.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Skarga okazała się zasadna. Rację ma prokurator, gdy wskazuje, że w realiach niniejszej sprawy nie zaistniały przesłanki dające podstawę do uchylenia zaskarżonego apelacjami wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Zgodnie z treścią art. 437 § 2 k.p.k. uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1, art. 454 lub jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. W realiach rozpoznawanej sprawy żaden z tych wypadków nie wystąpił. Sąd odwoławczy nie stwierdził wystąpienia którejkolwiek z bezwzględnych przyczyn odwoławczych wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k., nie zachodzi też sytuacja procesowa aktualizująca stosowanie reguły *ne peius* z art. 454 § 1 k.p.k. Wbrew stanowisku Sądu odwoławczego w rozpoznawanej sprawie nie zaistniała również konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości.

Powołując się na przesłankę orzekania kasatoryjnego określoną w art. 437 § 2 zdanie drugie *in fine* k.p.k., Sąd Okręgowy nie może zapominać o tym, że aktualny model postępowania odwoławczego, ukształtowany w wyniku zmian ustawodawczych z lat 2015 – 2016, obliuguje sąd drugiej instancji do merytorycznego orzekania w każdej sprawie, w której nie zachodzi jedna z sytuacji ujętych w katalogu podstaw orzekania kasatoryjnego. Jak podkreśla się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, przewiduje on nie tylko możliwość, ale wręcz nakłada na sąd drugiej instancji obowiązek dążenia - w drodze przeprowadzenia własnych czynności dowodowych - do wyjaśnienia okoliczności, które budzą jego wątpliwości. Co oznacza, że dostrzegając potrzebę poszerzenia zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, wynikającą z przyjęcia trafności zarzutów apelacji, sąd odwoławczy

ma obowiązek samodzielnie ten materiał uzupełnić, a następnie dokonać jego całościowej analizy i dopiero na tej podstawie wnioskować o słuszności rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji. Jeżeli dokonana przez sąd odwoławczy ocena dowodów prowadzić będzie do poczynienia ustaleń faktycznych odmiennych od tych stanowiących podstawę kontrolowanego orzeczenia, sąd ten co do zasady powinien orzec reformatoryjnie (por. np. wyrok z dnia 9 lutego 2021 r., V KS 2/21 i wyrok z dnia 25 sierpnia 2020 r., V KS 21/20). Dodać też trzeba, że przewidziana w art. 437 § 2 k.p.k. konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości jako powód uchylenia przez sąd odwoławczy zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, zachodzi również wówczas, gdy orzekający sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa procesowego, co skutkowało, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji (por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19, OSNKW 2019, z. 6, poz.31).

Patrząc z tej perspektywy na motywy zaskarżonego rozstrzygnięcia, stwierdzić trzeba, że nie wskazują one na konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, lecz przekonują o wadliwości kontroli odwoławczej, która jak to wynika wprost z ich treści nie była pełna, gdyż została ograniczona do stwierdzonych w nich uchybień. Nie były one jednak tego rodzaju, aby uprawniać Sąd odwoławczy do ograniczenia rozpoznania środka odwoławczego na podstawie art. 436 k.p.k. W motywach zaskarżonego wyroku nie wykazano uchybień procesowych, których sanowanie wymagałoby powtórzenia postępowania w pierwszej instancji. Stwierdzając taką konieczność ze względu na braki postępowania dowodowego, Sąd odwoławczy nie wskazał, aby Sąd pierwszej nie przeprowadził w ogóle dowodów ani też nie wykazał, aby postępowanie dowodowe w pierwszej instancji zostało przeprowadzone w sposób niedający się pogodzić ze standardami rzetelnego procesu karnego.

Słuszności stanowiska Sądu odwoławczego nie potwierdza analiza akt sprawy. Sąd pierwszej instancji przeprowadził rozległe postępowanie dowodowe, obejmujące przesłuchania wielu osób. Dość wskazać, że w sprawie, która nie jest złożona pod względem przedmiotowym ani podmiotowym, do wydania wyroku doszło po przeprowadzeniu 19 rozpraw, na przestrzeni pięciu lat (28 listopada 2018 r., 14 lutego 2019 r., 9 maja 2019 r., 23 maja 2019 r., 6 września 2019 r., 27 listopada 2019 r., 2 grudnia 2019 r., 27 lutego 2020 r., 8 października 2020 r., 13 stycznia 2021 r., 10 lutego 2021 r., 21 czerwca 2021 r., 12 października 2021 r., 20 stycznia 2022 r., 22 kwietnia 2022 r., 13 maja 2022 r., 15 września 2022 r., 10 października 2022 r. oraz 5 stycznia 2023 r.).

Powyższej oceny nie zmienia fakt, że Sąd odwoławczy wskazał na szereg uchybień, które – w jego ocenie – wpłynąć miały na treść wydanego wyroku. Sąd Okręgowy, zwrócił m.in. uwagę na:

1. niezasadne odmówienie przez Sąd pierwszej instancji przeprowadzenia dowodu z akt sprawy III Rc [...] toczącej się przed Sądem Rejonowym w P.;
2. potrzebę włączenia do akt sprawy notatek służbowych z interwencji policyjnych oraz wyciągów z notatników interweniujących funkcjonariuszy Policji;
3. konieczność uwzględniania materiału dowodowego znajdującego się w aktach sprawy w nieotwartych kopertach;
4. konieczność zasięgnięcia opinii biegłego z zakresu informatyki oraz fonoskopii, celem zweryfikowania autentyczności nagrań, których treść została uznana za jeden z dowodów sprawstwa oskarżonej.

Nie oceniając merytorycznej słuszności przyjętego przez Sąd odwoławczy kierunku i zakresu uzupełniania postępowania dowodowego oraz wskazań co do dalszego postępowania, gdyż nie jest to rolą Sądu Najwyższego w postępowaniu skargowym, stwierdzić trzeba – badając sprawę w zakresie stanowiącym przedmiot kontroli Sądu Najwyższego w tym postępowaniu – że Sąd odwoławczy nie wykazał zaistnienia sytuacji, o której mowa w art. 437 § 2 zdanie drugie *in fine* k.p.k. Wskazane w uzasadnieniu zaskarżanego wyroku uchybienia dotyczyły wyłącznie fragmentów postępowania dowodowego. Uzupełnienie przewodu sądowego w zakresie dotkniętym wadliwością było możliwe w toku postępowania przed Sądem odwoławczym. W tej sytuacji wydanie orzeczenia kasatoryjnego przez Sąd Okręgowy było nie tylko sprzeczne z art. 437 § 2 k.p.k., ale także z założeniami ekonomiki procesowej.

Co zaś się tyczy dostrzeżonej przez Sąd odwoławczy potrzeby analizy zeznań świadków, w tym pokrzywdzonego, również pod względem jego zachowania wobec oskarżonej, to ocena taka pozostaje w granicach kompetencji orzeczniczych Sądu odwoławczego i nie może stanowić podstawy uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji.

Mając na względzie powyższe, Sąd Najwyższy orzekł, jak w części dyspozytywnej wyroku.

[SOP]

[a!]